

ZVEZA BIBLIOTEKARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

Ljubljana, 9. 12. 2019

Mnenje ZBDS o statusu specialnih knjižnic ob primeru zapiranja knjižnice Inštituta za novejšo zgodovino za zunanjo javnost

Specialne knjižnice v Sloveniji so 26. novembra 2018, torej pred letom dni, dobile dokument z naslovom *Strokovni standardi za specialne knjižnice*. Gre za dokument, ki ima svoje izhodišče v zahtevah aktualne zakonodaje na področju knjižničarstva in v skladu s temi zahtevami določa dolgoročni razvoj knjižnic. V konkretnem primeru vsaj za deset let, od leta 2018 do leta 2028. V letu 2019 so strokovni standardi izšli tudi v knjižni obliki.

Ob prvi obletnici razvojno naravnane dokumenta z naslovom *Strokovni standardi za specialne knjižnice* (dokument datira 26. november 2018) smo v strokovni javnosti prejeli informacijo o zapiranju knjižnice Inštituta za novejšo zgodovino za zunanje uporabnike. Izhodišče za takšno spremembo v poslovanju knjižnice je vodstvo inštituta našlo v varčevalnih ukrepih.

Če ob besede postavimo številke, vidimo, da primer knjižnice Inštituta za novejšo zgodovino v zadnjih letih ni osamljen primer. Statistični podatki, ki jih zbirajo v Narodni in univerzitetni knjižnici, nam zgovorno prikažejo, kako »izginjajo«, se »preoblikujejo« ali pa se »pripojijo« specialne knjižnice kakšni drugi organizacijski enoti matične organizacije. Podatki so lahko s tudi predmet različne interpretacije. Vsekakor je možno, da vse specialne knjižnice, ki delujejo v Sloveniji in to brez težav, ne izpolnijo in posredujejo potrebnih podatkov o svojem poslovanju v sklopu uradnega poročanja statističnim poročevalskim enotam, vendar je za predstavitev problema specialnih knjižnic dovolj zgovorna že spodnja tabela.

Leto	Št. knjižnic	Skupno št. gradiva	Št. obiska - fizični	izposoja	Obiski spletnega mesta knjižnice	Redno zaposleni	Bibliografska obdelava
2008	157	2.752.639	163.455	341.196	/	219	31.097
2013	112	2.041.920	108.703	794.760	52.477	167	21.194
2018	94	2.490.444	107.880	305.595	188.460	162	26.250

Vir: <https://cezar.nuk.uni-lj.si/statistika/index.php> (dostopano: 25. 11. 2019)

Pred desetimi leti smo v Sloveniji beležili 157 specialnih knjižnic, v letu 2018 jih je v sistemu zabeleženih 94. Zgovoren podatek, ki kaže, da se na tem področju nekaj dogaja. Kaj natančno se dogaja, nam statistika seveda ne razkrije in vsaka od 63 knjižnic, ki več ni zabeležena v sistemu, ima zagotovo svojo zgodbo.

V Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije želimo ob primeru zapiranja knjižnice Inštituta za novejšo zgodovino za zunanjo javnost opozoriti na razvoj, delovanje in pomen specialnih knjižnic. Specialne knjižnice so res najprej »del matične organizacije oziroma organizacijska enota v okviru kulturnih, izobraževalnih, znanstvenoraziskovalnih, gospodarskih, zdravstvenih in drugih organizacij, društev ali javne uprave« (Strokovni standardi za specialne knjižnice, 2019, str. 2). Njihov pomen pa je širše vezan

ZVEZA BIBLIOTEKARSKIH DRUŠTEV
SLOVENIJE

tudi na celoten sistem v Sloveniji. S svojim poslanstvom dopolnjujejo preostale knjižnice v Sloveniji in le tako skupaj ustvarjajo vse knjižnice izjemno zbirko knjižničnega gradiva, ki odraža dosedanje in spodbuja novejša raziskovalne, ustvarjalne, znanstvene in umetniške premike.

Prav knjižnica Inštituta za novejšo zgodovino, ki je po posredovanih podatkih imela v letu 2018 aktivnih 370 zunanjih in 23 notranjih uporabnikov ter zabeležila preko 2.200 obiskov, je v strokovnih krogih veljala za primer zgledno urejene specialne knjižnice, ki ne skrbi le za matične uporabnike, temveč z dostopnostjo gradiva zunanji javnosti skrbi za pretok znanja, razvoj kritične misli ter vpogled v ustvarjalno raziskovalne dimenzije določenega področja. Medknjižnična izposoja je res zelo dobra zadeva, vendar je za uporabnika, ki točno ve, katero gradivo potrebuje. Medknjižnična izposoja ne more nadomestiti tiste izkušnje, ki jo omogoča obisk knjižnice. Vsekakor je to knjižnica, ki ni v sklopu gospodarske družbe, temveč v sklopu javnega prostora, kjer je razmišljanje o reševanju finančne strukture financiranja nekega področja na račun delovanja knjižnice postalo iskanje enostavnih rešitev in nikakor ni spodbudno za razvoj družbe znanja in raziskovanja.

V Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije pozivamo vse vodje, direktorje, predstojnike organizacij, ki delujejo na polju javnosti in so primarno financirane iz javnih sredstev, da pri zapiranju finančnega načrta v sanacijskih zgodbah organizaciji, ne iščejo prve in edine rešitev v specialni knjižnici.

Specialne knjižnice so prav poseben biser v naši družbi in njihov obstoj ter delovanje ni le v domeni knjižničarja v tej knjižnici, temveč odgovornost vseh odločevalcev, saj v knjižnicah ne gre le za ta trenutek sedanosti. V knjižnicah je vpogled v preteklost, ki ga raziskujemo v sedanosti za potrebe prihodnosti. Ni vse le v policah, denarju za gradivo in plači knjižničarja. Pri knjižnicah in knjižničarjih ter knjižničarkah v celotnem sistemu gre za odgovornost do družbe in tistih, ki jo oblikujejo. Do posameznikov.

dr. Sabina Fras Popović
predsednica
Zveze bibliotekarskih društev Slovenije